QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASI
STATISTIKA BOSHQARMASI

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA CHAKANA VA ULGURJI SAVDO TOVAR AYLANMASI

Dastlabki ma’lumot
2023-yil yanvar-dekabr

Tashqi iqtisodiy faoliyat va savdo statistikasi bo‘limi
Тел. 61-222-67-45

CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI

1

Statistik ma’lumotlar jamiyatda sodir bo‘layotgan ijtimoiy-iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tavsiflash va boshqarishning eng muhim vositasidir. Hozirda yuqori sifatli statistik ma’lumotlardan foydalanmasdan davlat siyosatida to‘g‘ri boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonsiz. Shular qatorida savdo statistikasi ko‘rsatkichlarini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Ulgurji va chakana savdo hamda umumiy ovqatlanish korxonalari savdo aylanmasi statistikasi ko‘rsatkichi shular jumlasidan.

Chakana savdo aylanmasining o‘sish sur’ati, % da

109,7 % — **Yirik korxonalar**

106,9 % — **Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik**

102,5 % — *shu jumladan:* **Uyushmagan savdo**

2024-yil 1-yanvar holatiga chakana savdo sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan tijorat korxonalari soni 2 858 tani tashkil etib, shundan, faoliyat ko‘rsatayotgan yirik korxonalar soni 85 tani, kichik korxona va mikrofirmalar soni 2 773 tani tashkil qildi.

Shu jumladan, savdo sohasida yuridik shaxs tashkil etmasdan faoliyat olib borayotgan YATT va uyushmagan savdo (jismoniy shaxslar)ning kuzatuvlari asosida yig‘ilgan ma’lumotlar, chakana savdo ko‘rsatgichlariga kiritilgan

Chakana savdo aylanmasi – savdo sohasida yakuniy iste’mol uchun aholiga tovarlarni donalab yoki ko‘p bo‘lmagan miqdorlarda naqd pulga (bank kartalari orqali) sotishni nazarda tutuvchi faoliyat.

CHAKANA SAVDO AYLANMASIDA YIRIK KORXONALAR, KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING HAJMI VA O‘SISH SUR’ATLARI

Yuqorida qayd etilgan tadbirkorlik subyektlari faoliyati natijasida, 2023-yilning yanvar-dekabr oyida respublikaning chakana savdo tovar aylanmasi 11 271,8 mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022-yilning yanvar-dekabr oyiga nisbatan 107,0 % ga yetdi.

Jumladan, yirik korxonalarning tovar aylanmasi 316,1 mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati 109,7 %), kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining tovar aylanmasi 10 955,7 mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati 106,9 %), shundan uyushmagan savdo tovar aylanmasi 1 377,6 mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati 102,5 %) tashkil etdi.

	Jami, mlrd. so‘m	**2022-yil yanvar-dekabr oyiga nisbatan, *foizda***
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	**11 271,8**	**107,0**
Nukus shahri	3 000,8	105,6
tumanlar:		
Amudaryo	757,9	105,2
Beruniy	880,7	108,0
Bo‘zatov	47,7	110,1
Qorao‘zak	321,2	105,7
Kegeyli	273,6	105,9
Qo‘ng‘irot	806,8	110,2
Qonliko‘l	277,5	107,4
Mo‘ynoq	105,2	108,1
Nukus	239,2	111,0
Taxiatosh	296,6	121,9
Taxtako‘pir	249,3	107,7
To‘rtko‘l	1 555,9	108,8
Xo‘jayli	1 034,6	104,1
Chimboy	502,0	104,4
Shumanay	231,3	105,5
Ellikqal’a	691,6	106,5

2023-yilning yanvar-dekabr oyida 2022-yilning yanvar-dekabr oyiga nisbatan respublikaning Taxiatosh (121,9 %), Nukus (111,0 %), Qo‘ng‘irot (110,2%) va Bo‘zatov (110,1 %) tumanlarida chakana savdo tovar aylanmasining eng yuqori o‘sish sur’atlari qayd etildi.

Chakana savdo tovar aylanmasi va o‘sish sur‘ati dinamikasi *(yanvar-dekabr)*

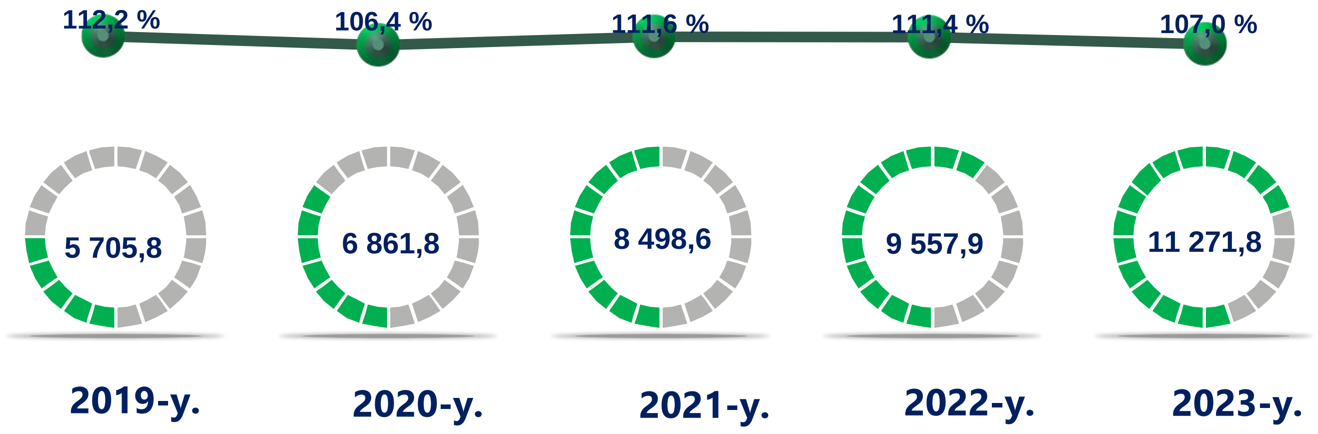

So‘nggi 5 yillikda (2019-2023-yillar) chakana savdo tovar aylanmasining yuqori o‘sish sur’ati 2019-yilda kuzatildi. Bunda chakana savdo tovar aylanmasi 2018-yilning mos davriga nisbatan 112,2% ni tashkil qildi.

2023-yil uchun chakana savdo tovar aylanmasining o‘sish sur’ati, oylar kesimida *(foizda)*

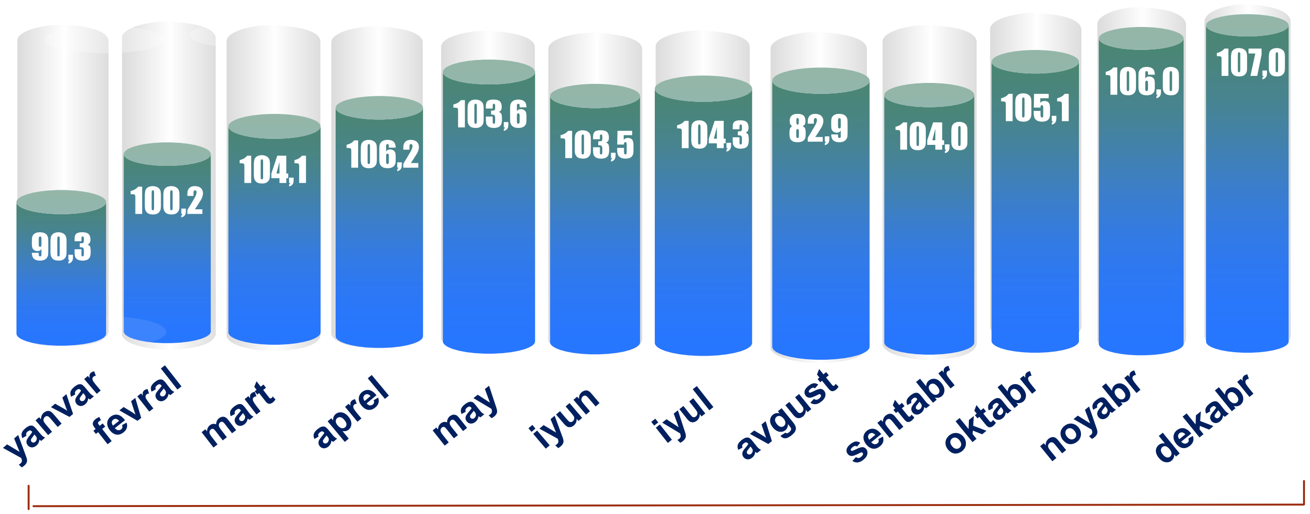

2023-yilning yanvar-dekabr oyida o‘sish sur’ati **107,0** % ni tashkil qildi.

HUDUDLAR KESIMIDA CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI VA ULUSHI

Ulushi, foizda

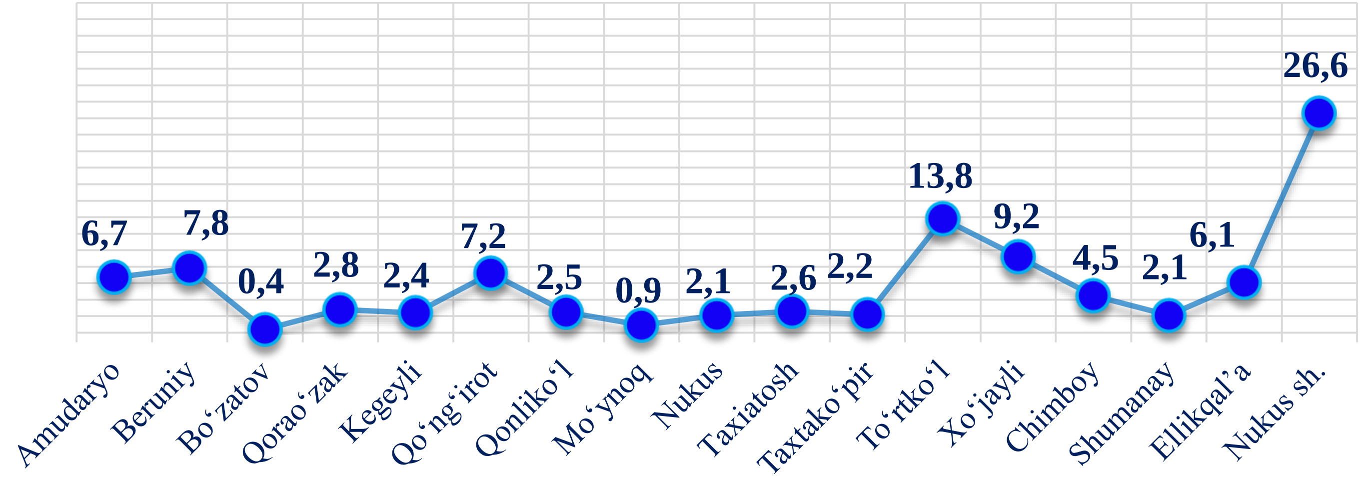

Respublika chakana savdo tovar aylanmasida eng yuqori ulushni Nukus shahri 26,6 % bilan 3 000,8 mlrd. so'mni tashkil etdi.

Respublika chakana savdo tovar aylanmasida eng quyi ulushni esa, Bo'zatov tumani 0,4 % bilan 47,7 mlrd. so'mni tashkil etdi.

2022 -yilning mos davriga nisbatan, chakana savdo tovarlar aylanmasida barcha hududlarda o'sish kuzatildi.

Hajmi, mlrd. so'm

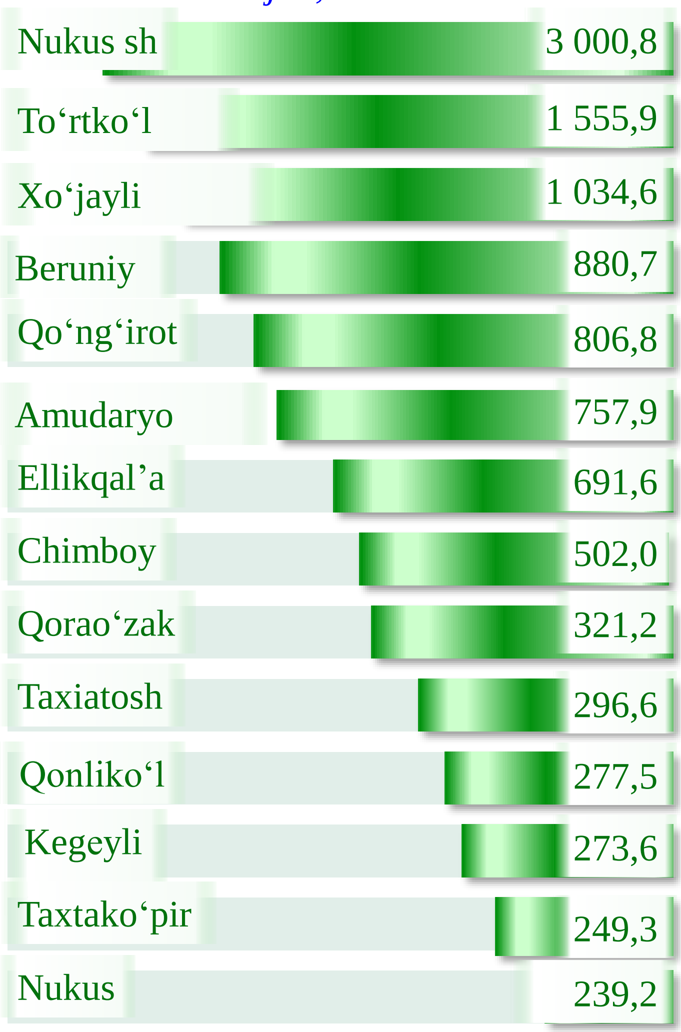

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalarining eng yuqori o‘sish sur’atiga ega hududlar *(foizda)*

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining chakana savdo tovar aylanmasi hajmi 2023 -yilning yanvar-dekabr oylarida statistik hisob-kitoblarga ko‘ra, 10 955,7 mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022–yilning yanvar-dekabr oyiga nisbatan 6,9 % ga oshdi. Respublika miqyosida ushbu sektorning jami chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi 97,2 % ni tashkil etdi.

Yirik korxonalarning eng yuqori o‘sish sur’atiga ega hududlar *(foizda)*

Chakana savdo tovar aylanmasi tarkibida yirik korxonalarning tovar aylanmasi hajmi, 2022-yilning yanvar-dekabr oyiga nisbatan 9,7 % ga o‘sdi va 316,1 mlrd. so‘mni tashkil qildi. Bu esa umumiy savdo hajmining 2,8 % ulushiga to‘g‘ri keldi.

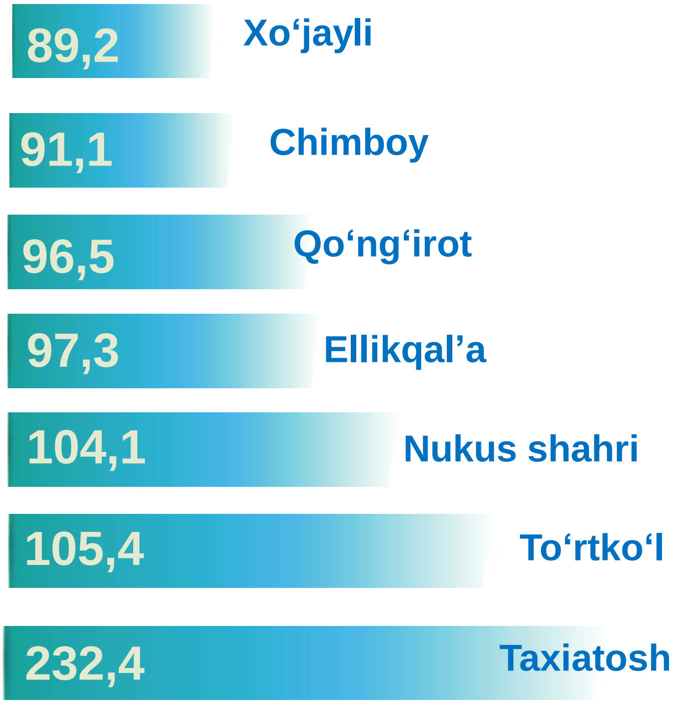

CHAKANA SAVDO AYLANMASIDA YIRIK KORXONALAR, KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING HUDUDLAR KESIMIDA ULUSHI, *(foizda)*

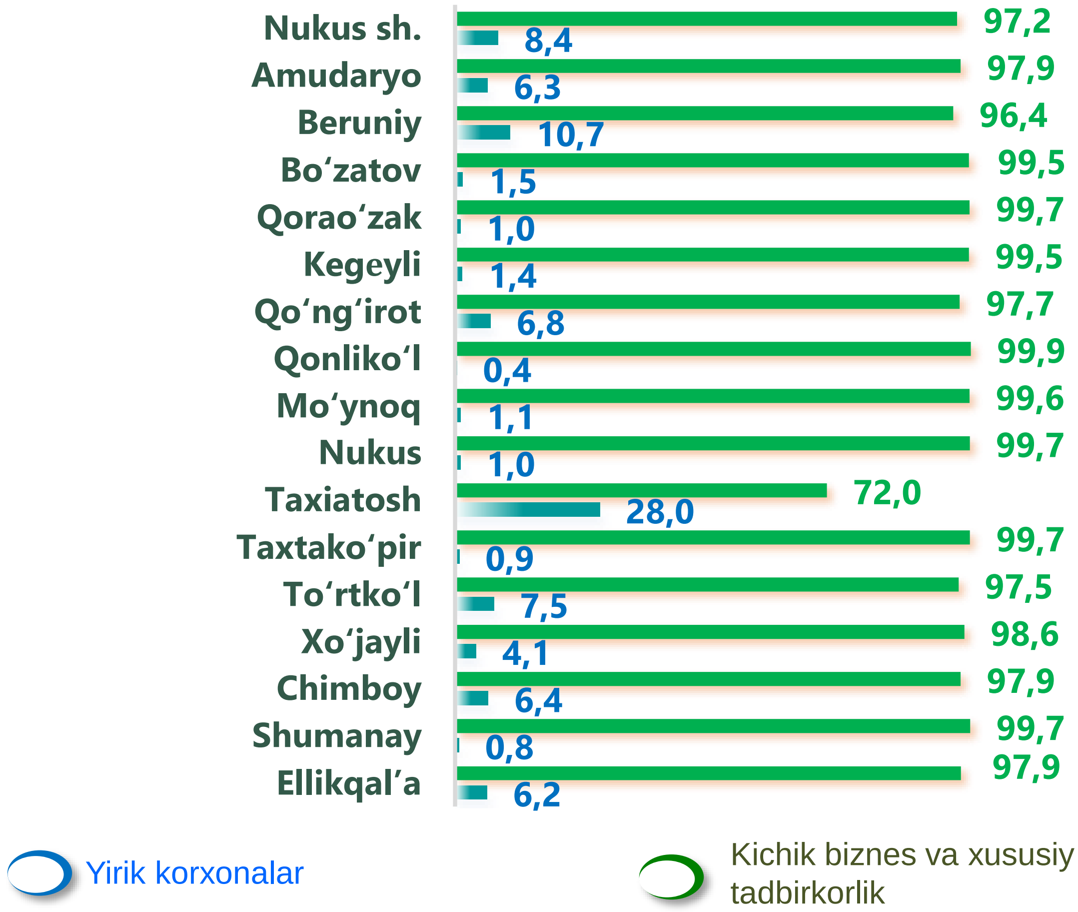

Tahliliy natijalarga ko'ra chakana savdo tovar aylanmasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining ulushi bo'yicha Qorao'zak (99,7 %), Nukus (99,7 %) va Qonliko'l (99,9 %) tumanlari yetakchilik qilmoqda. Chakana savdo Tovar aylanmasi tarkibida yirik korxonalarning ulushi 2,8 % ni tashkil etib, eng katta ulush Taxiatosh (28,0 %), Beruniy (3,6 %), Nukus shahri (2,8%) va To'rtko'l (2,5 %) tumanlarida kuzatildi.

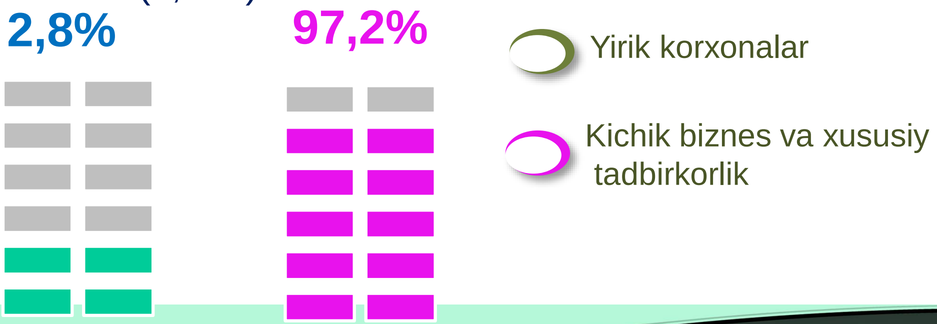

AHOLI JON BOSHIGA NISBATAN CHAKANA SAVDO TOVAR AYLANMASI HAJMI VA O‘SISH SUR’ATLARI

Hududlar kesimida ma‘lumot, *ming so‘mda*

Nukus shahri	8 907,1
Amudaryo	3 603,8
Beruniy	4 336,1
Bo‘zatov	2 179,5
Qorao‘zak	5 914,9
Kegeyli	3 672,2
Qo‘ng‘irot	5 963,3
Qonliko‘l	5 197,1
Mo‘ynoq	3 141,1
Nukus	4 479,6
Taxiatosh	3 876,8
Taxtako‘pir	6 408,6
To‘rtko‘l	6 860,1
Xo‘jayli	8 082,5
Chimboy	4 349,7
Shumanay	4 002,3
Ellikqal’a	4 082,5

2023-yilning yanvar-dekabr oyi holatiga o‘rtacha aholi jon boshiga chakana savdo tovar aylanmasi 5 665,9ming. so‘mni (2022-yilning yanvar–dekabr oyiga nisbatan 105,5 %) tashkil etdi.

Ushbu ko‘rsatkichni hududlar kesimida solishtirilganda eng yuqori hajm Nukus shahri (8 907,1 ming. so‘m), Xo‘jayli (8 082,5 ming. so‘m) va To‘rtko‘l (6 860,1 ming. so‘m) tumanlari hissasiga to‘g‘ri keldi

Ichki savdo ko'rsatkichlarini shakllantirishda **uyushmagan savdo tovar aylanmasi** ham hisoblanadi. Bunga dehqon (oziq-ovqat) bozori hamda chorva mollari, parrandalar va boshqa hayvonlar bozorida jismoniy shaxslar tomonidan amalga oshirilgan savdo hajmlari kiradi. Uyushmagan savdo tarkibiga jismoniy shaxslar (dehqonlar)ning uy xo'jaligida o'z kuchlari bilan yetishtirgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hisobga olinadi.

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar taylanmasi o'sish sur'ati (2023-yil yanvar-dekabr), *foizda*

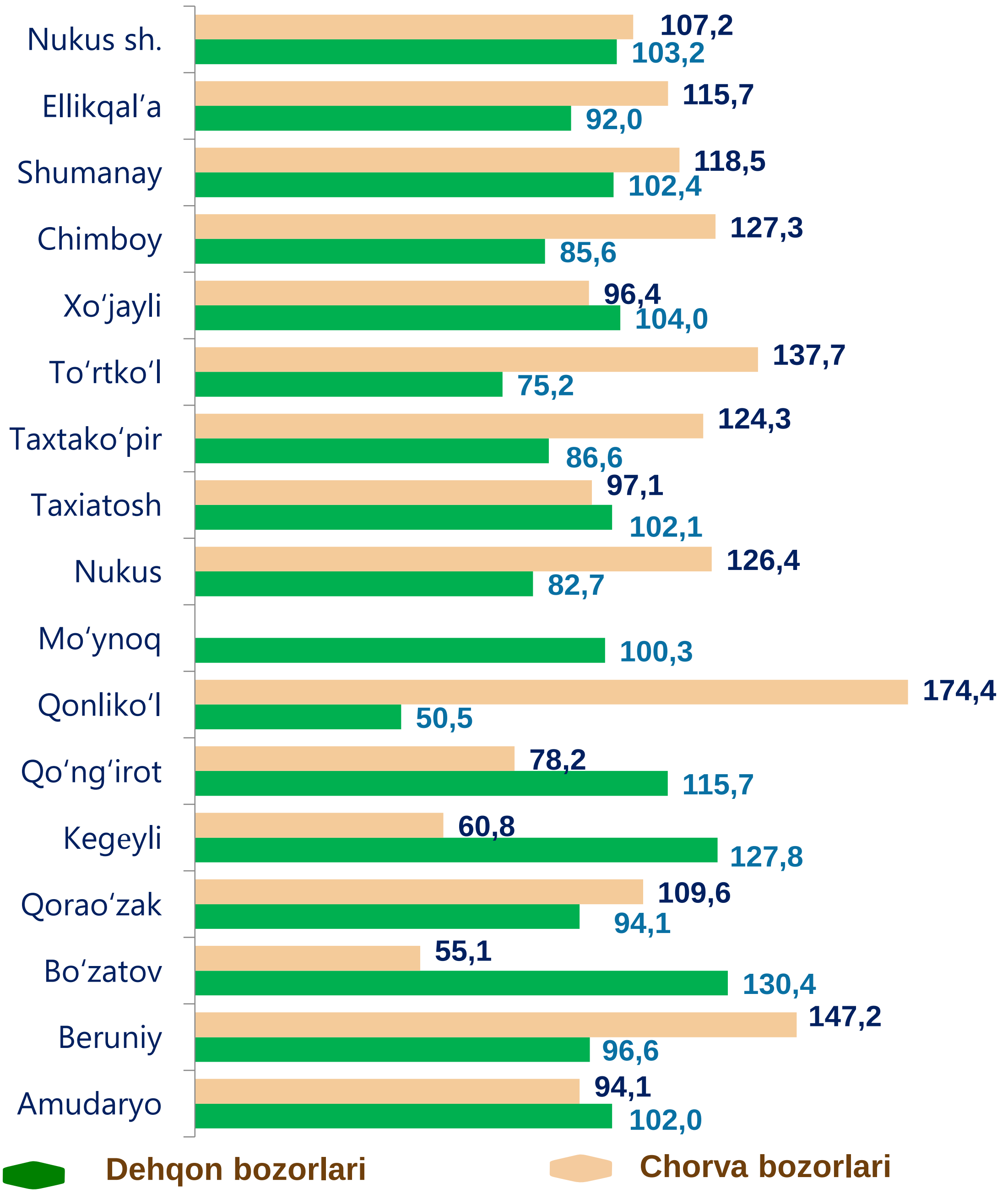

Dehqon (oziq-ovqat) bozori – keng turdagi qishloq xo‘jaligi oziq-ovqat mahsulotlarining va uni qayta ishlashdan olinadigan mahsulotlarning savdo rastalari, savdo o‘rinlari, turg‘un savdo shoxobchalari (shu jumladan savdo pavilonlari, kioskalari)dan foydalangan holda chakana savdoni tashkil etgan doimiy yoki vaqtincha amal qiluvchi mulkiy kompleks hisoblanadi.

	Jami, mlrd. so‘m	2022-yil yanvar-dekabr oyiga nisbatan, foizda
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	**781,9**	**96,9**
Nukus shahri	109,8	103,2
tumanlar:		
Amudaryo	71,5	102,0
Beruniy	56,0	96,6
Bo‘zatov	24,1	130,4
Qorao‘zak	30,7	94,1
Kegeyli	62,7	127,8
Qo‘ng‘irot	78,9	115,7
Qonliko‘l	18,2	50,5
Mo‘ynoq	18,5	100,3
Nukus	37,2	82,7
Taxiatosh	24,1	102,1
Taxtako‘pir	26,3	86,6
To‘rtko‘l	76,1	75,2
Xo‘jayli	49,3	104,0
Chimboy	50,5	85,6
Shumanay	18,8	102,4
Ellikqal’a	29,1	92,0

** – xo‘jalik yurituvchi subyektlar va yakka taribdagi tadbirkorlar (YATT)ni qo‘shmagan holatda;*

– jismoniy shaxslar (dehqonlar)ning uy xo‘jaligida o‘z kuchlari bilan yetishtirgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari va chorva (parranda) mollari sotilishi hisobga olingan.

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar aylanmasi o‘sish sur’atlari
(2023- yil yanvar-dekabr)

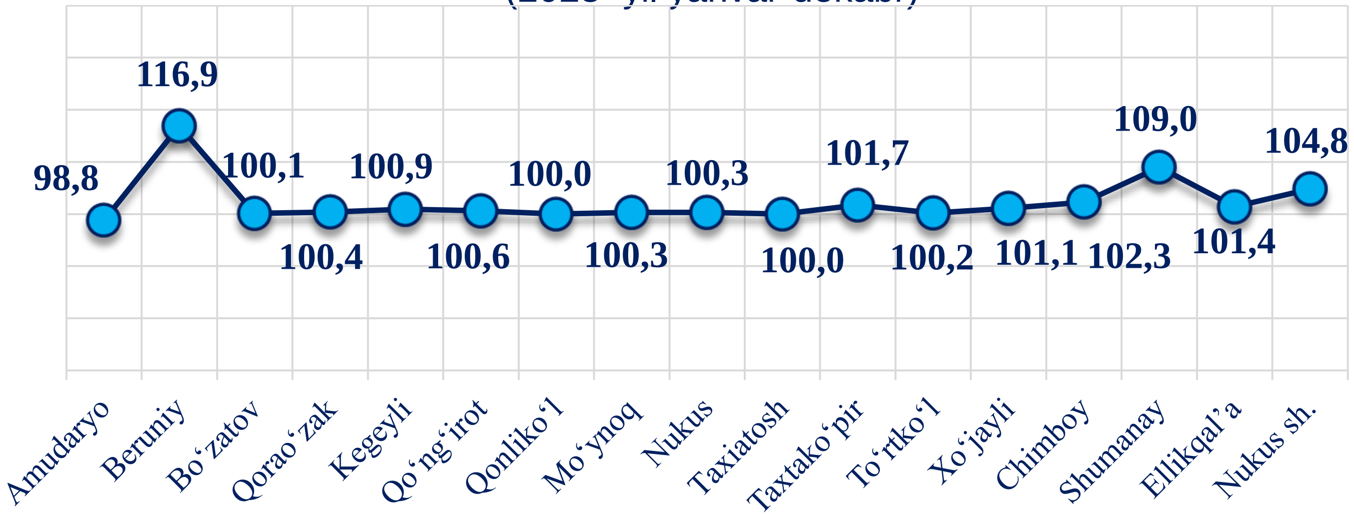

Hududlar kesimida uyushmagan savdo tovar aylanmasi hajmi, *mlrd. so‘m*
(2023-yil yanvar-dekabr)

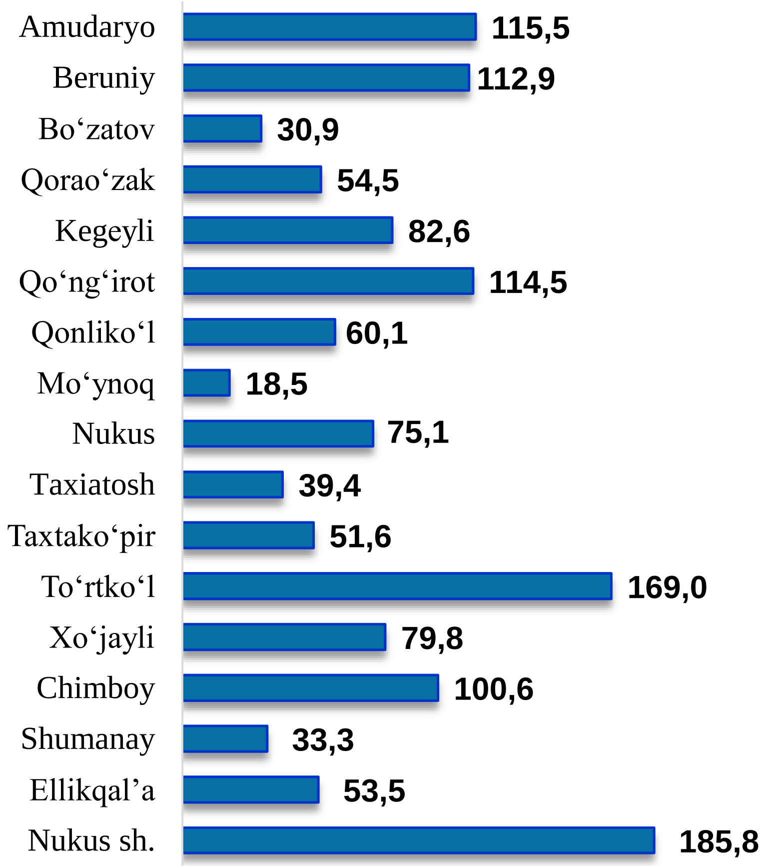

Respublika bo‘yicha 2023-yilning yanvar-dekabr oyida uyushmagan savdo tovar aylanmasi 1 377,6 mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022-yilning yanvar-dekabr oyiga nisbatan 102,5 % ni tashkil etdi. Shu jumladan, 12 bozor va 12 bozor (chorva) (oylik) kuzatuvlari ma’lumotlariga asosan, dehqon bozorlarida savdo faoliyati bilan shug‘ullanuvchi jismoniy shaxslarning uy xo‘jaliklarida yetishtirgan mahsulotlarini sotish hajmi 781,9 mlrd. so‘mni (96,9 %), chorva mollari va parrandalar sotuvchi jismoniy shaxslarning savdo aylanmasi hajmi 595,7 mlrd so‘mni tashkil etdi (110,8%).

2023-yilning yanvar-dekabr oyida respublikaning barcha hududlarida joylashgan dehqon bozorlarida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini sotuvchi jismoniy shaxslarning tanlanma kuzatuvi o‘tkazildi. Kuzatuv natijalariga ko‘ra savdo aylanmasi hajmi 781,9 mlrd. so‘mni tashkil qildi. Bunda asosiy yirik hajm yangi uzilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari savdosiga (444,3 mlrd.so‘m) to‘g‘ri keldi.

Uyushmagan savdo aylanmasida qishloq xo‘jaligi mahsulotlari savdosi hajmi va ulushi

Yangi uzilgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlari

444,3
mlrd. so‘m

56,8 %

Non va non mahsulotlari

50,3
mlrd. so‘m

6,4 %

Don mahsulotlari (mosh, loviya, guruch va boshqalar)

83,3
mlrd. so‘m

10,6 %

Tovuq go‘shti

29,6
mlrd. so‘m

3,8 %

Quritilgan qishloq xojaligi mahsulotlari (yongoq, bodom, pista va boshqalar)

26,5
mlrd. so‘m

3,4 %

Tuxum

36,1
mlrd. so‘m

0,4 %

Ziravorlar

19,9
mlrd. so‘m

2,5 %

Sut va sut mahsulotlari

38,8
mlrd. so‘m

5,0 %

Chorva mollari va parrandalari uchun har xil yem – xashak

22,1
mlrd. so‘m

2,8 %

Tuzlamalar

19,7
mlrd. so‘m

2,5 %

Gullar, o‘simlik va nihol ko‘chatlari

11,3
mlrd. so‘m

1,4 %

Nooziq-ovqat tovarlar

-
mlrd. so‘m

- %

2023-yilning yanvar-dekabr oyida, respublikaning barcha hududlarida joylashgan chorva (parranda) bozorlarida parrandalar va chorva mollari sotuvchi jismoniy shaxslar tanlanma kuzatuvi o‘tkazildi. Kuzatuv natijalariga ko‘ra savdo aylanmasi hajmi 595,7 mlrd. so‘mni tashkil etdi. Bunda har-xil yoshdagi qoramollar savdosi 510,0 mlrd.so‘m, qo‘y va echkilar – 71,8 mlrd. so‘mni, otlar – 9,4 mlrd. so‘mni, parrandalar – 4,5 mlrd. so‘mni tashkil qildi.

Uyushmagan savdo aylanmasida chorva mollari (parrandalar) savdosi hajmi va ulushi

2 yoshdan katta bo‘lgan qoramollar
296,5 *mlrd. so‘m*
49,8 %

1 yoshdan 2 yoshgacha bo‘lgan yosh mollar
94,0 *mlrd. so‘m*
15,8 %

1 yoshgacha bo‘lgan yosh mollar
119,5 *mlrd. so‘m*
20,1 %

Qo‘ylar
44,9 *mlrd. so‘m*
7,5 %

Otlar
9,4 *mlrd. so‘m*
3,0 %

Echkilar
26,9 *mlrd. so‘m*
2,4 %

Kurka, o‘rdak, g‘oz
3,3 *mlrd. so‘m*
0,3 %

Tovuqlar
1,2 *mlrd. so‘m*
0,2 %

Quyonlar
- *mlrd. so‘m*
-%

Qushlar
- *mlrd. so‘m*
-%

UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARI SAVDO AYLANMASI

2024-yil 1-yanvar holatiga umumiy ovqatlanish sohasida faoliyat yuritayotgan tijorat korxonalari soni 1 052 tani tashkil etib, shundan, faoliyat koʻrsatayotgan yirik korxonalar soni 1 tani, kichik korxona va mikrofirmalar soni 1 051 tani tashkil qildi.

	Jami mlrd. soʻm	2022-yil yanvar-dekabr oyiga nisbatan, *foizda*
Qoraqalpogʻiston Respublikasi	**332,6**	**110,3**
Nukus shahri	170,1	105,3
tumanlar:	-	
Amudaryo	16,6	105,1
Beruniy	13,7	116,3
Boʻzatov	1,5	149,4
Qoraoʻzak	6,3	123,7
Kegeyli	4,1	115,1
Qoʻngʻirot	52,3	127,8
Qonlikoʻl	3,6	85,7
Moʻynoq	1,2	154,8
Nukus	2,2	179,8
Taxiatosh	6,5	126,2
Taxtakoʻpir	2,1	137,4
Toʻrtkoʻl	18,4	105,8
Xoʻjayli	17,8	104,5
Chimboy	6,8	115,8
Shumanay	1,6	107,1
Ellikqal’a	7,7	107,8

2023-yilning yanvar-dekabr oyida ovqatlanish korxonalarining savdo aylanmasi 332,6 mlrd. soʻmga yetdi. 2022-yilning mos davriga nisbatan 110,3 % ga oshdi. Bunda savdo aylanmasining 100% ulushi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari hissasiga toʻgʻri keldi.

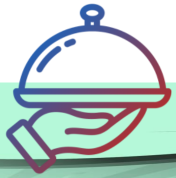

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi

Hududlar kesimida ma'lumot

	Hajmi, mlrd. so'm	**Ulushi,** *foizda*
Qoraqalpog'iston Respublikasi	**2 579,2**	**100,0**
Nukus shahri	1 706,6	66,2
tumanlar:		
Amudaryo	26,2	1,0
Beruniy	649,2	25,2
Bo'zatov	1,0	0,0
Qorao'zak	1,4	0,1
Kegeyli	138,0	5,4
Qo'ng'irot	2,3	0,1
Qonliko'l	1,1	0,0
Mo'ynoq	1,3	0,1
Nukus	-	-
Taxiatosh	5,0	0,2
Taxtako'pir	0,7	0,0
To'rtko'l	18,7	0,7
Xo'jayli	4,1	0,2
Chimboy	11,4	0,4
Shumanay	0,1	0,0
Ellikqal'a	11,9	0,5

Ushbu ko'rsatkichni hududlar kesimida solishtirganda eng yuqori hajm Nukus shahri (1 706,6 mlrd. so'm), Beruniy (649,2 mlrd. so'm) va Kegeyli (138,0 mlrd. so'm) tumanlari hissasiga to'g'ri kelmoqda.

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi. *(mlrd. so‘m)*

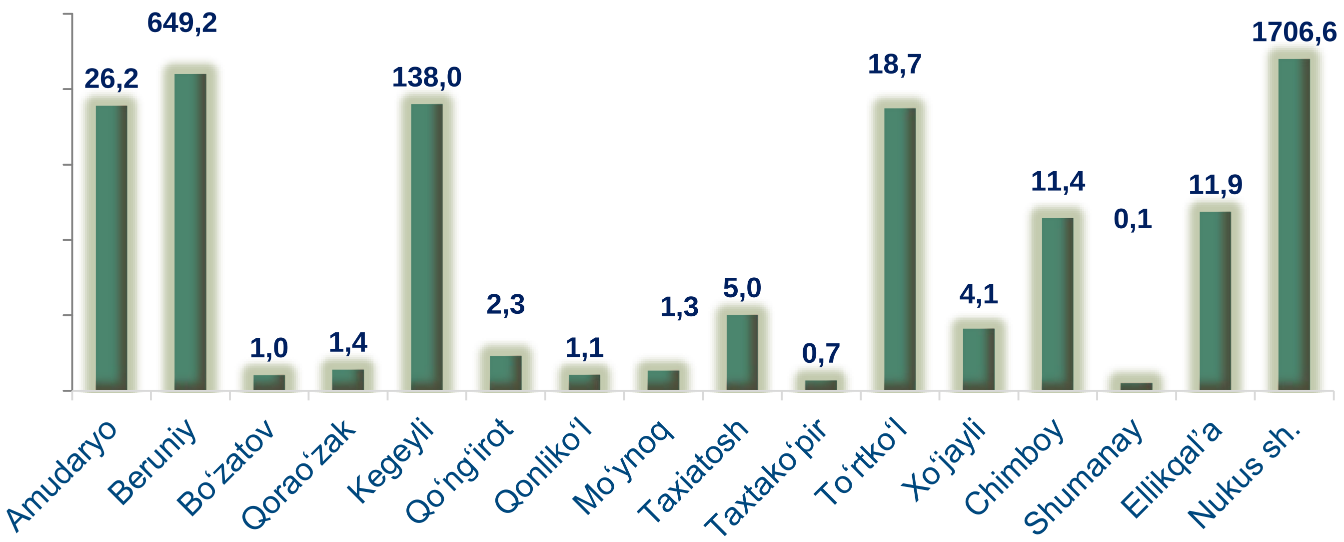

2023-yilning yanvar-dekabr oyida avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi (*motorli transport vositalarini ta’mirlash va texnik xizmat ko‘rsatishdan tashqari)* 2 579,2 mlrd. so‘mni tashkil etdi va o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 207,2 % ga oshdi. Shuningdek, yirik korxonalar savdo hajmi 1 086,1 mlrd. so‘m (o‘sish sur’ati – 190,3 %), kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyetklari savdo hajmi – 1 493,1 mlrd. so‘mni (o‘sish sur’ati – 221,4 %) tashkil qildi.

Avtotransport vositalari va ularning ehtiyot qismlari ulgurji va chakana savdo aylanmasi os‘ish sur’ati, *foizda*

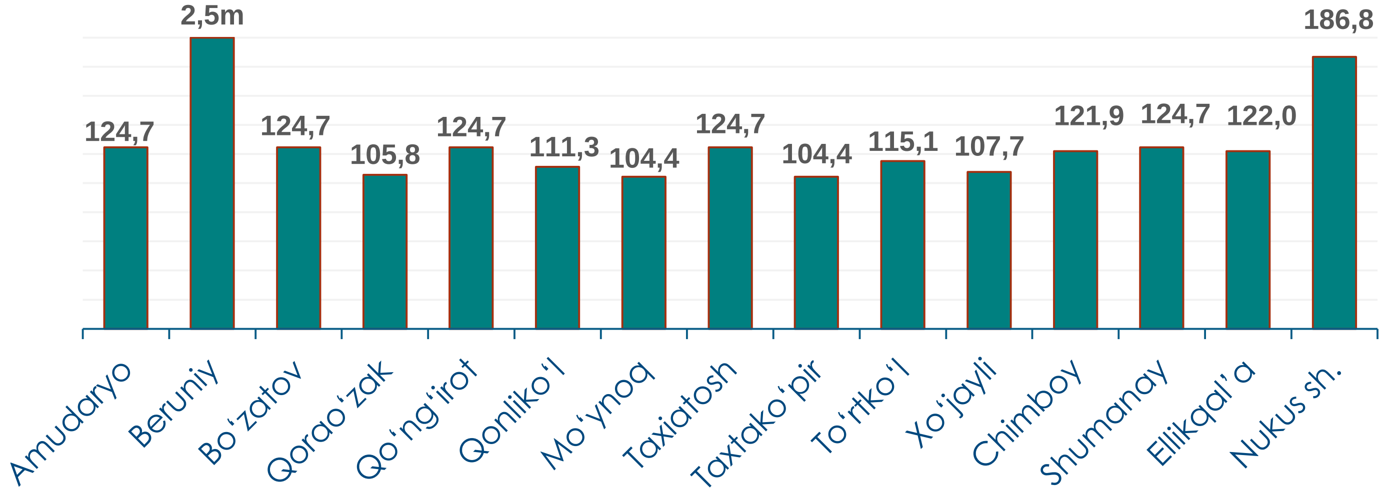

Ulgurji savdo tovar aylanmasi – qayta sotish maqsadida sotib olingan va tadbirkorlik faoliyatida foydalanish yoki o‘z foydalanishi (qayta ishlash) uchun uchinchi tomon tashkilotlari va yakka tartibdagi tadbirkorlarga o‘zgartirmagan holda jo‘natilgan tovarlarning ushbu tovarlar uchun haq to‘lanadigan yoki to‘lanmaganligidan qat’iy nazar qiymati.

Hududlar kesimida ulgurji savdo tovar aylanmasi hajmi, *mlrd. so‘mda*

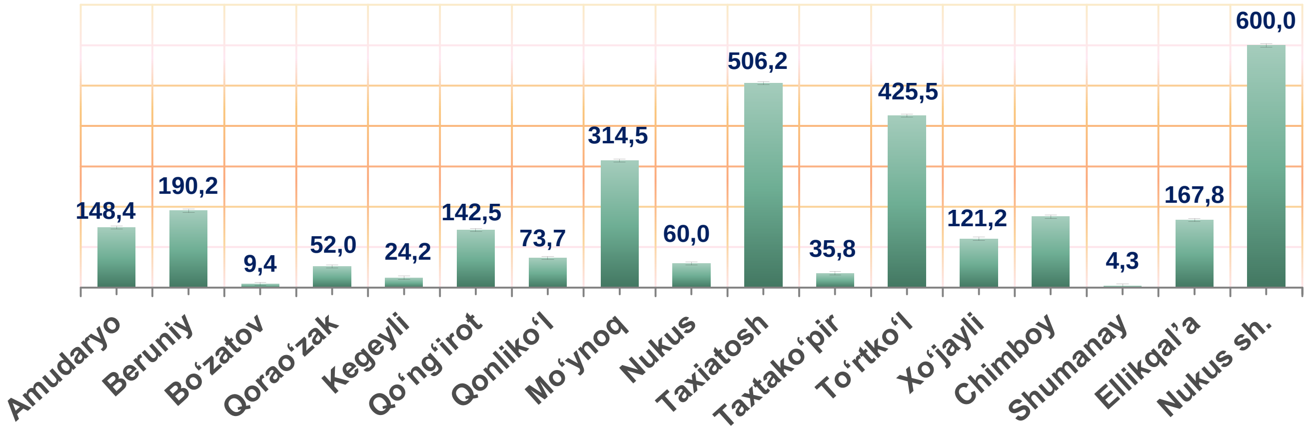

Respublika bo‘yicha 2023-yilning yanvar-dekabr oyida ulgurji savdo tovar aylanmasi 4 334,7 mlrd. so‘mni tashkil etib, 2022-yilning mos davriga nisbatan 8,4 % ga o‘sdi.

Savdo aylanmasi va ulushi

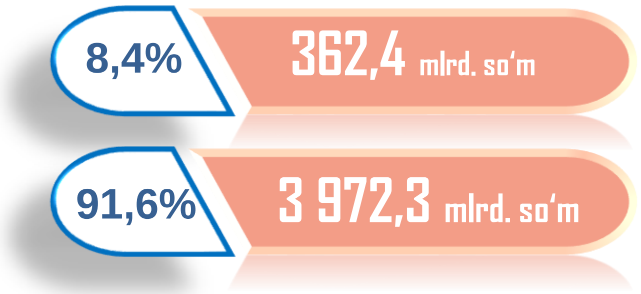

Yirik korxonalar

Mikrofirma va kichik korxonalar

Kichik biznes subyektlarining ulgurji savdo aylanmasidagi ulushi statistik hisoblarga qaraganda 3 972,3mlrd. so‘mni tashkil qilib, 2022-yilning mos davriga nisbatan 112,8 % ga to‘g‘ri keldi. Respublikada ushbu sektorning ulgurji savdo hajmidagi ulushi 91,6 % ni tashkil qildi.

ULGURJI SAVDO AYLANMASIDA YIRIK VA KICHIK BIZNES KORXONALARI SAVDO HAJMI VA O‘SISH SUR’ATI

2024-yil 1-yanvar holatiga ulgurji savdo sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan tijorat korxonalari soni 1 012 tani tashkil etib, shundan, faoliyat ko‘rsatayotgan yirik korxonalar soni 5 tani, kichik korxona va mikrofirmalar soni 1 007 tani tashkil qildi.

Ulgurji savdo tovar aylanmasida yuqori o‘sish sur’atlariga ega eng yirik korxonalar Nukus shahrida (85,5 %) va Taxiatosh tumanida (75,7%) kuzatildi

	Jami mlrd. so‘m	2022-yil yanvar-dekabr oyiga nisbatan, *foizda*
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	**4 334,7**	**108,4**
Nukus shahri	1 883,7	101,4
tumanlar:		
Amudaryo	148,4	104,8
Beruniy	190,2	106,0
Bo‘zatov	9,4	-
Qorao‘zak	52,0	340,3
Kegeyli	24,2	293,0
Qo‘ng‘irot	142,5	247,7
Qonliko‘l	73,7	912,9
Mo‘ynoq	314,5	100,7
Nukus	60,0	236,0
Taxiatosh	506,2	85,7
Taxtako‘pir	35,8	920,9
To‘rtko‘l	425,5	110,2
Xo‘jayli	121,2	171,2
Chimboy	175,4	103,6
Shumanay	4,3	101,7
Ellikqal’a	167,8	100,5